

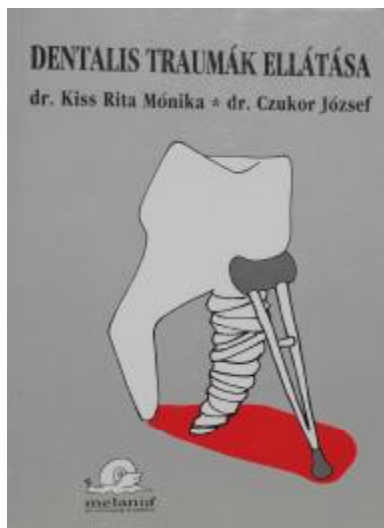
RÉGI EMLÉKEK MODERNIZÁLVA

1994-ben egy minisztériumi pályázaton ösztöndíjat nyertem, melynek köszönhetően tanulmányutamat tehettem Dániában a Rigshospitaletben. 1994-ben, még a múlt században... - kezdhethetném a beszámolómat, de miért is jutott eszembe ez a szófordulat, mert az 1805-1875 között Odenseben élt híres mesemondó Hans Christian Andersen rendszeresen látogatta a beteg gyermekeket, hogy testi gyógyulásukat lelkük pihentetésével segítse (pl. Bodzaanyó meséje). Arra a korszakra tehető az első kórházépítések ideje is Dániában, s ma is Dánia az egészséges gyermekközpontú berendezések, a LEGO-Land, a tradicionális kézműves kultúra és nem utolsósorban a sportos életmód hazája.

Tanulmányutam fő célja a gyermekkori dentoalveolaris balesetek megelőzésének és ellátásának tanulmányozása volt a Rigshospitaletben, de e mellett látogatást tettem a koppenhágai egyetem (Panum Institut) dentalhigiénikusképző fakultásán és a gyermekfogászati osztályon is.

A Rigshospitalet-t 1910-ben alapították Koppenhágában az első 1758-ban alapított városi kórház átköltöztetése alkalmával és ma is a dán főváros legnagyobb, állandóan bővülő állami fenntartású kórháza, ahol nemcsak fekvő és járóbetegellátás, hanem orvostovábbképzés is folyik. A Rigshospitalet szájsebészeti osztályán Jens Ove Andreasen professzor, felesége F. M. Andreasen és munkatársaik hozták létre azt a világhírű és most már évtizedes életműnek tekinthető tudásbázist, mely a dentoalveolaris és maxillofaciális traumatológián belül a dentalis - balesetek aetiológiájával, diagnosztikájával, terápiájával, rehabilitációjával és nem utolsósorban ezek megelőzésével foglalkozik. Rendszeres publikációik és könyveik fogorvosgenerációk nevelését és továbbképzését teszik lehetővé (Essentials of Traumatic Injuries to the Teeth, Textbook and color Atlas of Traumatic Injuries to the Teeth , Munksgaard). Bámulatosan magas technikai színvonalú és precíz hisztológiai vizsgálatok alapozták meg azt a gyakorlatorientált kutatómunkát, amellyel a részlegesen és teljesen luxálódtatott maradófogak rögzítésének módszereit az évek során folyamatosan dolgozták ki és fejlesztik tovább napjainkban is. Ennek a hisztológiai kutatómunkának nemcsak a terápiában, hanem a késői poszttraumás szövődmények megelőzésében is jelentős szerepe van. Annak ellenére, hogy minden egyes baleset más és más, és a hosszú távú prognózisuk is számos egyéni belső és külső, sőt még környezeti faktortól is egyaránt függhet mégis felállíthatóak általános alapelvek és szabályrendszerek a prevenció-terápia-rehabilitáció komplex egységében. A WHO egyik európai központja is Koppenhágában van, mely megkönnyítette, hogy J.O. Andreasen vezette team gyakorlatorientált dentoalveolaris traumatológiai klasszifikációját a WHO nevezéktannal egyeztetve a világon egységes nomenklatúrává lehetett tenni (WHO Application of International Classification of diseases to Dentistry and Stomatology 1992). Ez teszi lehetővé, hogy a digitális oktatásban is kiemelkedő www.dentaltraumaguide.org honlapfejlesztést az egész világon bárhol rákattintva értsék és sikerrel használják az orvosok és az egészségügyi dolgozók. Pácienstájékoztatóikon keresztül bármely gyermekkel foglalkozó pedagógus, védőnő vagy szülő is tájékozódhat a témában: <http://www.iadt-dentaltrauma.org>. Bár a balesetek véletlenszerűen jönnek létre, a statisztikák szerint a leggyakoribb a még mozgáskoordinációban fejletlen kiskorban és a még nem kialakult felelősségtudatú kiskamaszkorban illetve az egyre nagyobb teret hódító extrém sportok kedvelőinek körében. Ezért is hangsúlyozandó, hogy a megelőző felvilágosítás milyen nagymértékben járulhat hozzá a sikeres rehabilitációhoz.

J.O. Andreasen, H. Hjörting-Hansen professzorok személyes útmutatásaival, - melyeket ezúton is köszönök - jött létre ennek a tanulmányútnak eredményeképpen a dr. Kiss Rita Mónika - dr. Czukor József: Dentális traumák ellátása című könyvem a magyar fogászati közönség számára adaptálva 1996-ban.

Szerencsére ma már nem kell külföldre menni ahhoz, hogy a modern fogászatot láthassuk, 2018-ból visszanezve az akkori dán újdonságok ma már rutinszerűen alkalmazott módszerek. A magyar mindennapokban is korszerű fogászati anyagok állnak rendelkezésre, CBCT, implantációs módszerek, videokamerán keresztüli oktatás, játszósarokkal rendelkező váróterem, a gyermekkórházakban lehetővé vált, hogy a hospitalizált gyermek mellett elhelyezhető az édesanyjuk is stb., amellyel az európai élvonalba kerültünk.

Végezetül álljon itt egy rövid részlet a Tapsifogas című meséből, a gyermekek és a szülők számára megelőző jellegű tanulságokkal.

„ –Paff... Jaj, elestem! Egy kicsit szédülök, de látni látok, hallani hallok, füleim, orrom, két kezem, két lábam megvannak, jól vagyok... , de jaj hol a fogam? Olyan zsibbadt a szám, hogy nem is érzem, hogy hol a fogam. Kiesett? Hoppá, mi van ott a földön? De hiszen ez az én fogam, jaj, de mi lesz most velem?

- Ne jajveszékeld fiúcska! – lépett oda egy varázsló, Hetedhétország híres-neves, birzes – borzas, pápaszemes Fogvarázslója. Figyelj jól, elmondom mit kell tenned: Először is bármilyen fogbaleset ér, akár kiesett a fogad a helyéről, vagy akár csak letört belőle egy darab, mindenképpen keresd meg, hogy esetleg vissza lehessen tenni a helyére. Ha megtaláltad tedd valami edénybe, pohárba, vagy nylonzacskóba, ahol nedvesen tudod tartani pl. vízben, vagy tejben. De még ennél is jobb, ha a saját nyáladban tárolva szállítod, amíg a fogorvoshoz el nem érsz. Ne késlekedj, még aznap menj el a fogorvoshoz, amikor a baleset ért. Tehát a három varázsszó: Légy nyugodt! Tartsd a fogad nedvesen! Siess a fogorvoshoz!

- Máris megyek- kelt fel még kicsit nyögdecselve a kisfiú. Szájába, a pofizacskójába tette, mint egy kishörcsög a fogat és elindult a fogorvosi rendelő felé. Ott pedig már várták, hiszen a fogvarázsló már hírt adott a balesetes fiúcskáról. A doktor bácsi először egy szuperfényképezővel, amit röntgennek hívnak belenézett a csontba, vajon nincs-e ott valami rejtett törés. A mi kis betyárunknak szerencséje volt, a csont ép maradt, csak a foga repült ki a helyéről. Lemosta hősrünk szája szélét, kitisztította a sebeit és csiribá-csiribú visszadugta a helyére a fogat. Azonban, hogy újra ki ne essen valami gyurmaszerű anyagból védőburkot készített és ráragasztotta, mint egy sánt a szomszédos fogaira is. Így most már támogatják egymást egy pár hétig, amíg a csont a visszatett fog köré új fogrögzítő rostokat, mint piciny hajóköteleteket nem növeszt, melyek majd erősen fogják, hogy újra ki ne eshessen. A kisfiú hamarosan meg is gyógyult, a fogvédő sánt is levették és már boldogan mosolygott, amikor egy kislánnyal találkozott, aki hasonlóképpen járt, mint ő, de neki csak egy kis darabka tört le a fogából. Hívták is sürgősen a Fogvarázslót, aki egy különleges anyaggal visszaráragasztotta és néhány ecsetvonással újra csillogó fényesre tudta varázsolni. Azóta vidáman együtt játszanak. Itt a vége, fuss el véle!”

dr. Kiss Rita Mónika